

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Stínový převod akcií

V článkách Janošek, V. Dohody o výkonu hlasovacích práv, akcie bez hlasovacích práv, sistace hlasovacích práv akcionáře (nejen) na základě ujednání stanov Obchodněprávní revue, 2016, č. 4; Janošek, V. Seznam akcionářů - Část I. Rekodifikace & praxe, 2016, č. 5 jsem s odkazem na zahraniční literaturu a judikaturu upozorňoval na to, že dohody o výkonu hlasovacích práv mohou být v praxi zneužity k tzv. stínovému převodu akcií, kterým se rozumí trvalé umožnění výkonu akcionářských práv třetí osobě, aniž by se tato osoba stala vlastníkem předmětných akcií, s cílem obejít omezení převoditelnosti akcií uvedené ve stanovách společnosti či zákaz převodu hlasovacího práva vyplývající ze zákona.

V případech řešených Nejvyšším soudem pod sp. zn. **29 Cdo 2876/2010** a sp. zn. **29 Cdo 950/2015** byla tato otázka (tj. zastřený prodej akcií - oddělení hlasovacího práva od akcie bez současného převodu akcie), nastolena, nicméně Nejvyšší soud se bohužel touto argumentací dovolatelů zabýval značně povrchně (izolovaně a bez zohlednění všech souvislostí daného případu), a tudíž Ústavnímu soudu nezbyvalo nic jiného než z tohoto důvodu daná rozhodnutí Nejvyššího soudu zrušit s tím, že: **„Dovolací námítka týkající se zastoupení akcionářů - obcí a jejich vztahu s ČS, potažmo JV, je nezbytné nově posoudit s ohledem na všechny aspekty a skutečnosti, které poukazují na zastřený prodej akcií bez souhlasu valné hromady, respektive na faktický úplatný prodej hlasovacích práv a jejich oddělení od akcie.“** V podrobnostech odkazují na řízení vedená u Ústavního soudu pod sp. zn. **IV. ÚS 2722/2013** a **sp. zn. IV. ÚS 2018/16**.

ARROWS
advisory group

V čerstvém **usnesení sp. zn. 27 Cdo 6009/2017, ze dne 1. 5. 2019 Nejvyšší soud nakonec (reagujíc na výtky Ústavního soudu) připustil, že plné moci k zastupování na valnou hromadu mohou být stíženy neplatností pro obcházení zákona (§ 156a odst. 2 obch. zák., resp. stanov v části týkající se omezené převoditelnosti akcií, tj. § 156 odst. 4 obch. zák.) a nepožívat tak právní ochrany pro rozpor se zásadami poctivého obchodního styku (§ 265 obch. zák.): „Ani úmysl akcionáře, vlastníciho akcie na jméno, jejichž převoditelnost je omezena, tyto akcie v budoucnosti (až to bude právně možné) převést na třetí osobu, sám o sobě nikterak neodporuje zákonu. Převod akcií je jedním z práv akcionářů, které nemohou vyloučit ani stanov společnosti (ty je mohou toliko omezit; srov. § 156 odst. 4 větu první obch. zák. a např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2011, sp. zn. 29 Cdo 4946/2009). **Smlouva o budoucí smlouvě o převodu akcií na jméno, v níž se akcionář zaváže převést jím vlastněné akcie na jméno poté, kdy to bude podle stanov přípustné (tedy kdy omezení převoditelnosti akcií nebude takovému převodu bránit), tudíž není - jen proto, že v době uzavření smlouvy o smlouvě budoucí takový převod nebyl podle stanov přípustný - neplatná pro obcházení zákona. To platí zásadně i tehdy, udělí-li akcionář takové osobě (budoucímu kupujícímu) plnou moc k jeho zastupování na valné hromadě v souladu s § 184 odst. 1 obch. zák. Lze dodat, že takto udělená plná moc není neplatná jen proto, že akcionář současně uzavřel se zmocnitelem smlouvu o budoucí smlouvě o převodu akcií na jméno.****

Nejvyšší soud si je však vědom toho, že v poměrech projednávané věci Ústavní soud zdůraznil její specifické okolnosti s tím, že je nutné je posoudit v jejich komplexnosti (odst. 21 nálezu). Ve skutkově obdobném sporu, vedeném mezi týmiž účastníky, pak výslovně uvedl, že ústavně konformním je takový výklad, podle něhož jsou sporné smlouvy a na ně navazující plné moci jednáním nedovoleným a nepoživajícím právní ochrany (srov. nález sp. zn. IV. ÚS 2018/16, odst. 43).

V projednávané věci nasvědčují doposud zjištěné okolnosti tomu, že účelem sporných smluv a udělených plných mocí bylo v rozporu se zákonem převést na ČS, resp. v konečném důsledku na JV, hlasovací (a další akcionářská) práva, aniž by došlo k převodu akcií a aniž by ČS, resp. JV, měly skutečně v úmyslu koupit akcie na jméno poté, kdy dojde ke změně stanov v části upravující omezení převoditelnosti akcií (o čemž svědčí to, že jakmile dosáhla JV jí sledovaného cíle – zavedení tzv. provozního modelu ve společnosti – uzavřela dohodu o vypořádání sporných smluv, o nabytí akcií nadále neusilovala a – jak zdůrazňují dovolatelé – za „umožnění“ výkonu hlasovacích práv Statutárnímú městu Zlín zaplatila úplatu).

Právě s ohledem na uvedené okolnosti Nejvyšší soud, respektuje přitom Ústavním soudem vyslovený názor na jejich ústavně konformní posouzení, uzavírá, že plné moci udělené Statutárním městem Zlín a dalšími obcemi ČS (resp. JV) odporují zásadám poctivého obchodního styku a v souladu s § 265 obch. zák. nepoživají právní ochrany. ČS ani JV na jejich základě nevzniklo oprávnění zastupovat Statutární město Zlín a ostatní akcionáře (obce), kteří plné moci udělili za obdobných okolností, a osoby vykonávající na základě těchto plných mocí akcionářská práva na zasedáních valné hromady společnosti tak nebyly oprávněny učinit.

Závěr odvolacího soudu, podle něhož jsou udělené plné moci platné a plyne z nich oprávnění osob, které se zúčastnily jménem akcionářů - obcí - napadené valné hromady, vykonávat hlasovací a další akcionářská práva, tudíž není správný.“

Nejvyšší soud tímto svým závěrem navázal na judikaturu okolních nejvyšších soudních stolic, a to kupř. na německý Spolkový ústavní soud, který v rozsudku ze dne 17. 11. 1986, II Z R 96, judikoval, že: „**Akcionář může své hlasovací právo vykonat také prostřednictvím třetích osob, např. udělením plné moci k hlasování. V případě vinkulovaných akcií na jméno ale není možné oddělení hlasovacího práva od akcie a bez téhož ani přenesení hlasovacího práva na jinou osobu.**“

Inspirativním je v tomto směru také **judikatura polských soudů**, konkrétně pak rozhodnutí **Nejvyššího soudu ze dne 6. 7. 2012, sp. zn. V CSK 354/11**, v němž byl posuzován typový případ zastřenému převodu hlasovacích práv (viz můj komentář rozsudku Vrchního soudu v Olomouci, 5 Cmo 202/2014, [OR 9/2017]).

V dané věci šlo zjednodušeně řečeno o to, že stanovy akciové společnosti podmiňovaly převod akcií na jméno souhlasem dozorčí rady a akcionáři za této situace udělili třetí osobě plné moci k účasti na valných hromadách společnosti a k výkonu hlasovacích práv, které byly neodvolatelné, navíc bez časového omezení, umožňovaly třetí osobě hlasovat podle jejího uvážení a pro případ, že by hlasovací práva vykonával sám akcionář, byla sjednána smluvní pokuta ve prospěch třetí osoby.

Odvolací soud ve Varšavě v rozhodnutí ze dne 20. 4. 2011, sp. zn. I ACa 161/11, konstatoval, že takto konstruované plné moci porušují zákaz štěpení práv z akcií uvedený v čl. 333 § 1 větě první zákona o obchodních společnostech (Kodeks spółek handlowych, dále jen „k. s. h.“), který v překladu zní: „**Akcje jsou nedělitelné.**“ („**Akcje są niepodzielne.**“) Jedná se o obdobu pravidla uvedeného a contrario v § 156a odst. 2 obch. zák., resp. promítnutého do § 281 odst. 4 ZOK. To jest, že není možný převod hlasovacího práva bez současného převodu akcie. Dále Odvolací soud ve Varšavě

judikoval, že tyto plné moci odporují i předkupnímu právu ostatních akcionářů zakotvenému ve stanovách akciové společnosti na podkladě čl. 337 § 2 k. s. h., jenž zní: „Stanovy mohou podmínit převod akcií na jméno se souhlasem společnosti nebo jiným způsobem omezit nakládání s akciemi na jméno.“ („Statut może uzależnić rozporządzenie akcjami imiennymi od zgody spółki albo w inny sposób ograniczyć możliwość rozporządzenia akcjami imiennymi.“) U nás tomuto ustanovení odpovídá § 156 odst. 4 obch. zák., resp. § 270 ZOK. Odvolací soud ve Varšavě proto plné moci pro rozpor se zákonem (resp. jeho obcházení) označil za právně neúčinné.

Polský Nejvyšší soud, který přezkoumával shora citované rozhodnutí Odvolacího soudu ve Varšavě, v řízení vedeném pod sp. zn. V CSK 354/11, v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že ne každou neodvolatelnou plnou moc je možné považovat za neslučitelnou s čl. 412 § 1 k. s. h. (k tomu srov. § 184 odst. 1 obch. zák. a § 399 ZOK), který stanoví: „Akcionář se může účastnit valné hromady nebo vykonávat hlasovací právo osobě nebo v zastoupení na základě plné moci.“ („Akcjonariusz może uczestniczyć w walnym zgromadzeniu oraz wykonywać prawo głosu osobiście lub przez pełnomocnika.“) **V každém konkrétním případě je nutné zkoumat nejen obsah plné moci, ale také smluvní vztah mezi akcionářem a třetí osobou, na jehož základě byla plná moc vystavena** (viz kupř. rozhodnutí Nejvyššího soudu Polska ze dne 19. 1. 2011, sp. zn. V CSK 223/10), **a to z pohledu toho, zda pomocí těchto instrumentů nedochází k porušení zákazu štěpení práv z akcií** (čl. 333 § 1 věta první k. s. h.). **V polské odborné literatuře a judikatuře je totiž zastáváno stanovisko, že není možný převod hlasovacího práva bez převodu vlastnického práva k akci** (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. 10. 1999, sp. zn. II CKN 469/98, a rozhodnutí Odvolacího soudu ve Varšavě ze dne 5. 1. 2006, sp. zn. I ACa 630/05).

Nejvyšší soud dále konstatoval, že ačkoliv nelze uvést taxativní výčet plných mocí (a související smluvní dokumentace) přičítících se zákazu štěpení práv z akcií, je možné uvést jejich charakteristické znaky:

- neodvolatelnost plné moci – zahrnující svým rozsahem možnost zmocněnce vykonávat nemajetková akcionářská práva, kam polská judikatura a doktrína řadí právě kupř. hlasovací právo akcionáře a právo akcionáře účastnit se valné hromady,
- plná moc udělená na neurčitou dobu, popř. udělení plné moci na tak dlouhou dobu, že zmocněnec prakticky přebírá oprávnění k výkonu nemajetkových akcionářských práv za akcionáře,
- plná moc vylučuje, aby nemajetková akcionářská práva vykonával sám akcionář,
- plná moc je koncipována v zájmu zmocněnce, a nikoliv v zájmu zmocnitele (akcionáře),
- plná moc obsahuje sankce pro akcionáře v případě, že by chtěl sám vykonávat nemajetková akcionářská práva.

Nejvyšší soud nakonec dospěl k závěru, že přezkoumávané plné moci jednak odporují smyslu a účelu institutu zastoupení a jednak jimi dochází k neformálnímu převodu výkonu nemajetkových akcionářských práv z akcionáře na jiný subjekt, což ve svém důsledku vede k obcházení zákona (především pak čl. 333 § 1 k. s. h.), a proto shledal právní názor Odvolacího soudu ve Varšavě, který označil předmětné plné moci za neúčinné, správným.

Na závěr zbývá dodat, že „sankce“ za obcházení § 156 odst. 4 a (§ 156a odst. 2 obch. zák. (resp. § 270 ZOK a § 281 odst. 4 ZOK) by měla spočívat jednak v tom, že k hlasům akcionářů, kteří v důsledku neplatnosti plných mocí nebyli na valné hromadě řádně zastoupeni, by se nemělo přihlížet, a jednak v tom, že by se na akcionáře takto vadně zastoupené mělo hledět, jako by se valné hromady vůbec nezúčastnili.

K tomu srov. usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 27 Cdo 2922/2017, ze dne 28. 5. 2019: „[38] Jestliže plné moci udělené S. a dalšími obcemi Č., nepožívají (z důvodů výše vyložených)

právní ochrany, pak je třeba na akcionáře, kteří je udělili (S a další dotčené obce), hledět, jako by se valné hromady nezúčastnili. Řečené přitom platí i pro posuzování usnášeníschopnosti valné hromady. Pokud se zasedání valné hromady nezúčastnili (po odečtení akcií vlastněných S. a dalšími dotčenými obcemi) akcionáři vlastníci akcie, jejichž (souhrnná) jmenovitá hodnota přesahuje podíl na základním kapitálu určený zákonem, popř. stanovami, valná hromada nebyla usnášeníschopná.

[39] V této souvislosti Nejvyšší soud podotýká, že v projednávané věci se akcie vlastněné S. (a dalšími dotčenými obcemi) nezapočítávají toliko do čitatele zlomku, jímž se určuje usnášeníschopnost valné hromady. Naopak ve jmenovateli tohoto zlomku se - na rozdíl od případů, kdy hlasovací právo spojené s akciemi nelze vykonávat (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3472/2013) - zohlední.“

Nad rámec shora řečeného se sluší poznamenat, že neplatnost usnesení valné hromady lze vyslovit i z důvodu obcházení zákona (viz usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 27 Cdo 5127/2017, ze dne 23. 5. 2019).

JUDr. Vladimír Janošek,
advokát

trvale spolupracující s [ARROWS advokátní kancelář, s.r.o.](#)

V Jámě 699/1
110 00 Praha 1

Tel.: +420 731 773 563
e-mail: janosek@arws.cz

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Detekce podezřelého obchodu v kontextu hazardních her](#)
- [Když model počítá správně, ale závěr je zavádějící: limity AI při oceňování podniků](#)
- [Nařízení prodeje jednotky jako ultima ratio ochrany práv ostatních vlastníků?](#)
- [Metropolitní plán schválen. Je Váš projekt v bezpečí?](#)
- [Posouzení shody dle AI Act - zkušenosti z praxe](#)
- [Začínají soudy zohledňovat náklady podnikatelů při plnění právních povinností v oblasti e-commerce?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 35: Ručení za dluhy z podnikání u OSVČ a s.r.o.](#)
- [Holdingové struktury a odpovědnost mateřské společnosti](#)

- [Pokuta 32 mil. EUR pro Dacia/Renault - evropské soutěžní úřady tvrdě došlapují na no-poaching. Měla by Vaše společnost být na pozoru?](#)
- [Právo společníka na informace v s. r. o.: silný nástroj kontroly, ale ne bez hranic](#)
- [Kupní smlouva k nemovité věci bez určení kupní ceny: Nejvyšší soud koriguje katastrální praxi](#)